

MetsäBore – kartoitushanke metsien monimuotoisuuden edistämiseksi

Loppuraportti 13.2.2018
Ari Aalto

Suomen luonnonsuojeluliitto
KESKI-SUOMI

Sisällysluettelo

1. Johdanto	1
2. Tulokset	2
2.1. Natura-luontotyytit	2
2.2. Lajistokartoitukset	3
2.3. Uudet ja päivitettyt suojeluesitykset	5
2.4. FSC	6
3. Kirjallisuus	7
Liitteet	8

Aihkien ja kelojen kirjomaa suojeleamatonta erirakenteista männikköä Kivijärven Viinakankaan Louhuinkankaalla Metsähallituksen mailla. Kuva: Ari Aalto.

1. Johdanto

Suomen Luonnonsuojeluliiton Keski-Suomen piiri ry toteutti vuonna 2017 laajapohjaisen hankkeen metsien monimuotoisuuden edistämiseksi. Hankkeessa kerättiin päätöksenteon tueksi tietoa Natura 2000-luontotyypeistä sellaisilta Natura-alueilta, joiden suojelun toteutustapa on muu kuin luonnonsuojelulaki. Lisäksi hankittiin tietoa uhanalaisten, harvalukuisten tai muutoin huomionarvoisten metsälajien esiintymistä ja FSC-sertifikaatin vaatimusten toteutumisesta käytännössä. Inventointien yhteydessä havainnoitiin myös metsien rakennepiirteitä METSO-ohjelman luonnontieteellisten valintaperusteiden (Syrjänen ym. 2016) mukaan.

Inventointien pääpaino oli Keski-Suomessa, mutta kartoituksia tehtiin myös muualla, erityisesti Pirkanmaan ja Etelä-Savon maakunnissa. Inventoidut alueet valittiin Natura- ja FSC-ryhmäsertifikaattiin kuuluvia alueilta lukuun ottamatta yhtiöiden, valtion, kuntien ja seurakuntien omistamilta kiinteistöiltä. Natura- ja FSC-ryhmäsertifikaattikohteilla inventoinneissa oli mukana myös yksityisten omistamia maita näiden alueiden erityisluonteesta johtuen.

Tässä raportissa kootaan tiivistettynä yhteen hankkeen toteutus sekä yhteenveto tuloksista. Inventointitiedot on toimitettu luontojärjestöjen ja/tai viranomaisten ja maanomistajan käyttöön, eikä niitä julkaista raportissa erikseen. Tarkkoja kohdekohtaisia tietoja voi halutessaan tiedustella raportin kirjoittajalta. Inventoidut alueet ovat listana liitteessä 1. Joissain listan kohteissa käytiin useita kertoja.

Suomen Luonnonsuojeluliiton Keski-Suomen piirin yhteistyökumppaneina ja hankkeen muina rahoittajina toimivat Keski-Suomen Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus, Suomen Luonnonsuojeluliitto ja SuoMaa-hanke, Suomen Luonnonsuojeluliiton Pirkanmaan piiri, Luonto-Liiton metsäryhmä, Greenpeace Suomi, Ilmari Räsäsen säätiö ja WWF Suomi. Kerättyjen kääväkäsnytteiden määrittämisen tekivät vapaaehtoistyönä Matti Kulju, Otto Miettinen ja Miia Kokkonen, mistä heille suuri kiitos.

Hankkeen palkattuna koordinaattorina toimi Ari Aalto 1.8–31.10.2017 välisen ajan. Vapaaehtoisten työtunteja hankkeessa kertyi 290, joista maastotöitä 220. Yhteensä hankkeen maastoselvityksiin käytettiin 500 henkilötyötuntia.

2. Tulokset

2.1. Natura-luontotyytit

Natura-luontotyyppiä selvitetiin Keski-Suomessa, Pirkanmaalla ja Etelä-Savossa. Natura 2000-alueiden suojelun perusteena olevien Natura-luontotyyppien heikentäminen on luonnonsuojelulaissa kielletty. Ongelma on, että Suomen Natura-alueiden luontotyytit on usein kartoitettu varsin puutteellisesti ja/tai kartoitusohjetta on tulkittu virheellisesti eli liian tiukasti. Näin on päädytty tilanteeseen, jossa esimerkiksi borealiset luonnonmetsät- luontotyyppin kriteerit täyttäviä metsiä on runsaasti metsätalouskäytössä alueilla, joilla niiden hakkaaminen on lainsäädännöllä kielletty.

Kartoituksissa sovellettiin uusinta Natura-luontotyyppien inventointiohjetta (SYKE & Metsähallitus 2016) ja Natura-luontotyyppiopasta (Airaksinen & Karttunen 2001). Keski-Suomessa inventoinnit koordinoitiin ja osin toteutettiin yhteistyössä ELY-keskuksen kanssa. Hankkeessa osallistuttiin myös SLL Pirkanmaan organisoimiin täydennysinventointeihin Mänttä-Vilppulan Mäntänvuorella (FI0331002). Näistä inventoinneista on raportoitu erikseen Pirkanmaan ELY-keskukselle. Mäntänvuorelta löytyi mm. runsaasti Metsähallituksen laatimassa hoito- ja käyttösuunnitelmassa huomioimatta jääneitä borealisia luonnonmetsiä ja lehtoja.

Inventointeja tehtiin seuraavilla Keski-Suomen Natura 2000-alueilla: Pihlajavesi ja yläjuoksun pienvedet, Keuruu (FI0900123), Housukosken alue, Multia (FI0900045), Aittosuo-Leppäsuo-Uitusharju, Karstula (FI0900005) ja Vällyvuori-Huuvuori-Haukkavuori, Toivakka ja Joutsa (FI09000107). Inventoinneissa Natura-luontotyyppiä löydettiin suojelualueiden ulkopuolisilta osilta yhteensä 86,5 hehtaaria. Borealisia luonnonmetsiä (9010*) löytyi Pihlajavedeltä 27 ha, Housukoskelta 22,6 ha, Vällyvuori-Huuvuori-Haukkavuorelta 33,2 ha ja Aittosuo-Leppäsuo-Uitusharjulta 8,9 ha.

Runsalahopuustoista boreaalista luonnonmetsää Joutsan Vällyhoilossa. Kuva: Ari Aalto.

Lähes kaikki boreaalisen luonnonmetsän kuviot olivat edustavuusluokkaa merkittävä, mutta myös edustavuusluokkaa hyvä esiintyi erityisesti Vällyvuori-Huuvuori-Haukkavuorella. Puustoisia soita (91D0*) löytyi Pihlajavedeltä 2,6 ha ja Housukoskelta 1,2 ha. UPM:n omistamalla Housukosken alueella ehdotettiin merkittävää laajennusta nykyiseen luonnonsuojelualueeseen uuden luontotyypitiedon pohjalta.

Etelä-Savossa inventoitiin Joutevesi-Pyyveden (FI0500031) ja Pihlajaveden (FI0500013) alueita, pääosin saarimetsiä. Inventointeja tehtiin molemmilla alueilla vain kahtena päivänä pistokoeluntenaisesti. Näissä inventoinneissa ennestään tuntemattomia boreaalisia luonnonmetsiä löytyi Joutevesi-Pyyvedeltä 56,5 ha ja Pihlajavedeltä 12 ha sekä puustoisia soita vastaavasti 1,0 ha ja 0,4 ha. Saimaan Natura-alueilla todettiin todennäköisesti esiintyvän runsaasti sellaisia boreaalisia luonnonmetsiä, joita ei ole aiemmin inventoitu tai aiemmissa inventoinneissa löydetty. Kesälle 2018 onkin suunnitteilla laajamittaisempi kartoitushanke näille alueille.

2.2. Lajistokartoitukset

Hankkeessa toteutettiin lajistoinventointeja erityisesti kääpien, jäkälien, sammalten ja liito-oravan osalta. Inventoinneissa keskityttiin uhanalaisiin lajeihin ja vanhojen metsien indikaattorilajistoon. Koordinaattitiedot havaitusta lajistosta on toimitettu luontojärjestöjen sekä joko maanomistajan tai viranomaisten käyttöön. Koordinaattipisteiden tarkkuutena on tällöin 30 metriä.

Inventoinneissa löytyi lukuisia uhanalaisten lajien esiintymiä. Tässä vaarantuneen erakkokäävän (Antrodia infirma) näyttävä itiöemä hiiltyneellä männyllä Kivijärven Toukkavuorella. Suojelematon alue on Metsähallituksen omistuksessa. Kuva: Ari Aalto.

Lajistoinventointeja tehtiin pääosin METSO- ja FSC-inventointien yhteydessä. Pelkästään lajistoon kohdistuneita kartoituksia tehtiin Finsilvan omistamaan Mänttä-Vilppulan Mäntänvuoreen, Metsähallituksen maille Kivijärven Viinakankaalle ja Seitsemisen-Helvetinjärven kansallispuistojen välialueelle sekä UPM:n omistamiin metsiin Kivijärven Talviaislahden ympäristössä, Kinnulan Mekkovuori-Tornipuro-alueella ja Pihtiputaan Louhuvuoressa ja Hoikanpurolla.

Yhteensä hankkeessa dokumentoitiin yksi erittäin uhanalaisen (EN), 340 vaarantuneen (VU), 218 alueellisesti uhanalaisen (RT), 333 silmälläpidettävän (NT, ei sis. RT) ja 201 vanhojen metsien indikaattorilajin (ei sis. uhanalaisluokituksen lajeja) havaintopistettä.

Kivijärven Viinakangas-Toukkavuori-Luotonen-alueelta ja Pihtiputaan Louhuvuoren ympäristöstä Metsähallituksen ja UPM:n omistamista metsistä löytyi erityisen arvokkaita mäntylajiston keskittyviä. Näissä vanhoissa ja varttuneissa kelojen, järeiden maapuiden ja yksittäisten aihkien kirjomissa männiköissä tavattiin poikkeuksellisen runsaana sellaisia ikimänniköiden lajeja kuin erakkokääpä (*Antrodia infirma*, VU) ja riekonkääpä (*Antrodia albobrunnea*, NT, RT).

Silmälläpidettävä ja alueellisesti uhanalainen hentokääpä (*Postia lateritia*) järeällä mäntykelopuulla Pihtiputaan Louhuvuoren suojelualueen itäpuolella UPM:n mailla. Kuva: Ari Aalto.

Sirppikääpä (*Sidera lenis*, NT) ja mäntyraspikka (*Odonticum romellii*, NT) kuuluivat molempien alueiden peruslajistoon. Harvinaisin löytö oli Kivijärven Viinakankaan kalkkikääpä (*Antrodia crassa*, EN), jota vuoteen 2007 mennessä oli tavattu Keski-Suomesta vain Pyhä-Häkin kansallispuistosta sekä Pihtiputaan Louhuvuoren vanhojen metsien suojelualueelta (Kunttu 2007). Näiden männiköiden suojele olisi ensiarvoisen tärkeää keskisuomalaisen mäntylajiston säilymiselle. Rajauspäivitykset ja lajitiedot on toimitettu luontojärjestöjen, viranomaisten ja maanomistajien tietoon.

2.3. Uudet ja päivitettyt suojeluesitykset

METSO-inventointeja kohdennettiin erityisesti Viitasaarelle, jossa tieto arvokkaiden vanhojen metsien sijainnista on varsin puutteellista. Inventointeja tehtiin valtion, metsäyhtiöiden ja julkisyhteisöjen omistamiin metsiin. Kirkonkylän itäpuolelta Kymönkoski-Pohjoiskylän alueelta löytyi varsin merkittävä vanhojen metsien keskittymä Viitasaaren kaupungin omistamilta mailta. Alueelle olisi tarpeen tehdä tarkempi lajistokartoitus. Metsät rajoittuvat monilta osin suoraan Natura 2000-alueeseen Palokankaan lammet (FI0900067). Alueista Viitasaaren kaupungille tehty suojeluesitys on tämän raportin liitteenä 2. Kaupunki ehti tosin jo vastata suojeluesitykseen kielteisesti.

Runsalahopuustoista, METSO-I-luokkaista kuusikkoa jyrkänrinteen alla Viitasaaren kaupungin omistamassa Pyykkivuoren metsässä. Kuva: Ari Aalto.

Metsähallituksen mailla inventoitiin myös täydennyskohteita suojelualueverkostoon. Uusia suojeltavia kohteita ehdotetaan Kivijärven Viinakankaan ympäristöön 30 ha, Ylöjärven Kurun Alainenjärvelle 13 ha, Kinnulan Haapapaununkankaalle 16 ha, Kuhmoisten Mustalammelle 7 ha ja Keuruun Ilmoniemeen 2 ha. Suojeluesitykset ovat tämän raportin liitteenä 3. Kartat alueista ovat erillisenä shapefile-tiedostona.

Alainenjärven länsirannalla Helvetinjärven ja Seitsemisen kansallispuistojen välissä oleva, ilmeisesti metsäoppilaitoksen maihin kuuluva vanha kuusimetsä on poikkeuksellisen runsalahopuustoinen ja luonnontilainen. Järeää lahoppuuta on laajalti arviolta 30–60 m³/ha, pääosin kuusta. Metsän lajisto vaikuttaa yhtä poikkeukselliselta kuin lahoppuunmäärä. Lumisäällä tehdyssä pikakartoituksessa alueelta löytyivät alueellisesti uhanalaisista lajeista peikonnahka (*Crustoderma dryinum*) sekä useita rusokantokääpiä (*Fomitopsis rosea*) ja siperiankääpiä (*Phellinus abietis*). Silmälläpidettävistä tavattiin mm. useita pohjanrypykän (*Phlebia centrifuga*) esiintymiä.

Kinnulan Haapapaununkankaalla on alue-ekologisen suunnitelman luontokohteen ympärillä puronvarrella kuusivaltaista kangasmetsää, jota kirjoavat jättimäiset mäntykelot ja vanhat maapuut. Kuhmoisten Mustalammen vanhapuustoisissa, lampia reunustavissa korvissa puolestaan viihtyy mm. valtakunnallisesti uhanalainen (VU) kuusenpiilojäkäle (*Arthonia leucopellaea*). Keuruun Ilmoniemen Natura 2000-alueella kasvaa niin ikään ae-luontokohteeseen rajautuen kallioisella rantavyöhykkeellä kilpikaarnaista, erirakenteista mäntymetsää, joka täyttää boreaalisen luonnonmetsän luontotyyppin kriteerit.

Hankkeessa osallistuttiin myös Luontolahjani satavuotiaalle- kampanjaan esittämällä luontojärjestöjen kautta Metsähallitukselle 1000 hehtaarin verran suojelunarvoisia metsiä ja soita Keski-Suomesta, Pirkanmaalta sekä Etelä- ja Keski-Pohjanmaalta. Aloitteessa oli mukana sekä vanhoja että uusia suojeluesityskohteita.

UPM:lle uusia suojeluesityksiä toimitettiin Kinnulan Torniolammelta (36 ha), Keuruun Valkeiselta (11 ha), Oriveden Vieruvuorelta (80 ha) ja Mänttä-Vilppulan Kurenniemestä (10 ha). Suojeluesitykset ovat tämän raportin liitteenä 4. Näidenkin alueiden kartat löytyvät tarvittaessa shp-tiedostoina raportin laatijalta.

Pieniä muutoksia ja tarkennuksia aiempiin suojeluesityksiin tehtiin hankkeessa useita. Lisäksi päivitettiin laajemmin kuutta aikaisempaa suojeluesitystä: Louhuvuori (Pihtipudas), Viinakangas (Kivijärvi), Tuurajärvi (Kannonkoski), Rutalahti (Kivijärvi), Karapuronsuo (Petäjavesi) ja Martinjärven itäpuoliset suot ja metsät (Keuruu).

2.4. FSC

FSC-sertifikaattiin kuuluvia tiloja inventoitiin pääosin muiden kartoitusten ohessa. Suomen FSC-standardissa (FSC Finland 2011) on kaksi tämän hankkeen kannalta erityisen merkittävää kohtaa. Standardin kohdan 6.2.2.S mukaisesti metsänomistajan tulee turvata valtakunnallisesti ja alueellisesti uhanalaisten lajien esiintymien elinolosuhteiden säilyminen. Lisäksi standardin kohdan 6.4.2.1.S mukaisesti metsänomistajan tulee jättää tietyt elinympäristöt metsätalouden ulkopuolelle ns. aina säästettäväksi kohteiksi.

Tähän saakka järjestöt ovat kyenneet toteuttamaan pistokoeluontoista valvontaa lähinnä UPM:n FSC-sertifioituilla alueilla. Tässä hankkeessa tarkastettiin ensimmäistä kertaa järjestöjen toimesta myös muutamia UPM:n FSC-ryhmäsertifikaattiin kuuluvia tiloja. Yhdeltä UPM:n ryhmäsertifikaattiin liittyvältä tilalta Ruovedeltä löydettiin vuonna 2017 tehty avohakkuu, jossa sertifikaatin ja metsälain vaatimuksia puronvarren ja korpien säilyttämisestä ei ollut huomioitu asianmukaisesti. Tiedot toimitettiin eteenpäin ympäristöjärjestöjen kautta. Myös UPM:n omilta mailta Kivijärven Tynnyrijärveltä löydettiin FSC-rikkomus (puroonhakkuu) loppusyksyllä 2017.

Suurin osa inventoinneista tehtiin kohteilla, joiden suuret luontoarvot on toimitettu UPM:n tietoon jo aiemmin erilaisina suojeluesityksinä. Nyt toimitetut lajihavainnot korostavat näiden alueiden merkitystä entisestään ja ovat osaltaan edistämässä alueiden säilymistä.

3. Kirjallisuus

Airaksinen, O. & Karttunen, K. 2001. Natura 2000-luontotyyppiopas. Ympäristöopas 46. Suomen ympäristökeskus. Saatavilla https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/41087/Ymp-%c3%a4rist%c3%b6opas_46_%282.%20painos%29.pdf?sequence=1 (luettu 25.10.2017)

FSC Finland 2011. Suomen FSC-standardi. Saatavilla <https://fi.fsc.org/download/suomen-fsc-standardi.6.pdf>METSO-perusteet (luettu 11.11.2017)

Kunttu, P. 2007. Uhanalaisten ja silmälläpidettävien käypälajien esiintyminen Keski-Suomessa. Pro gradu-tutkielma. Jyväskylän yliopisto, bio- ja ympäristötieteiden laitos. Saatavilla https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/7227/URN_NBN_fi_jyu-2007978.pdf?sequence=1 (luettu 1.2.2018)

SYKE & Metsähallitus 2016. Natura-luontotyyppien inventointiohje. Versio 6. Saatavilla <http://www.ymparisto.fi/download/noname/%7BE586E9B2-C83F-4898-808B-1AB86E2A4901%7D/117293> (luettu 25.10.2017)

Syrjänen, K., Hakalisto, S., Mikkola, J., Musta, I., Nissinen, M., Savolainen, R., Seppälä, J., Seppälä, M., Siitonen, J. & Valkeapää, A. 2016. Monimuotoisuudelle arvokkaiden metsäympäristöjen tunnistaminen. Metso-ohjelman luonnontieteelliset valintaperusteet 2016-2025. Ympäristöministeriö ja Maa- ja metsätalousministeriö. Saatavilla https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/74890/YMra_17_2016.pdf?sequence=1&isAllowed=y (luettu 11.11.2017)

Vuonna 2017 avohakattu metsälain 10 § mukainen noro- ja puroympäristö Ruovedellä FSC-sertifioidulla kiinteistöllä. Kuva: Ari Aalto.

Liitteet

Liite 1. Hankkeessa inventoituja alueita.

Kohteen nimi	Suojeluesitys/status	Kunta	Maakunta	Omistaja
Joutenvеси	Natura 2000	Enonkoski	Etelä-Savo	useita
Pihlajavesi	Natura 2000	Savonlinna	Etelä-Savo	useita
Tuurajärvi	SuoMaa	Kannonkoski	Keski-Suomi	UPM Kymmene
Aitosuo-Leppäsuo	Natura 2000	Karstula	Keski-Suomi	UPM Kymmene
Jouhtineva E	SuoMaa	Keuruu	Keski-Suomi	UPM Kymmene
Mullikkasuo	SuoMaa	Keuruu	Keski-Suomi	UPM Kymmene
Pihlajaves, Valkeinen		Keuruu	Keski-Suomi	UPM Kymmene
Pihlajavesi ja yläjuoksun pienvedet	Natura 2000	Keuruu	Keski-Suomi	useita
Rönkä		Keuruu	Keski-Suomi	UPM Kymmene
Haapapaununkangas	uusi	Kinnula	Keski-Suomi	Valtio
Mekkovuori	FSC (leimikko)	Kinnula	Keski-Suomi	UPM Kymmene
Päijänne	FSC (leimikko)	Kinnula	Keski-Suomi	UPM Kymmene
Tornipuro-Torniolampi	FSC (leimikko)	Kinnula	Keski-Suomi	UPM Kymmene
Louhuinkangas	uusi	Kivijärvi	Keski-Suomi	Valtio
Rutalahden seutu	FSC (leimikoita)	Kivijärvi	Keski-Suomi	UPM Kymmene
Toukkavuori-Luotonen	Keski-Lumo 2004, uusi	Kivijärvi	Keski-Suomi	Valtio
Tynnyrijärvi	FSC	Kivijärvi	Keski-Suomi	UPM Kymmene
Viinanakngas	KOT	Kivijärvi	Keski-Suomi	Valtio
Hirvivuori		Kuhmoinen	Keski-Suomi	Valtio
Mustalammit	uusi	Kuhmoinen	Keski-Suomi	Valtio
Houskosken alue	Natura 2000	Multia	Keski-Suomi	UPM Kymmene
Muuratharju	Natura 2000	Muurame	Keski-Suomi	A. Ahlström Oy
Karapuronsuo	Järjestöt 2008-2009	Petäjavesi	Keski-Suomi	UPM Kymmene
Hoikanpuro	SuoMaa	Pihtipudas	Keski-Suomi	UPM Kymmene
Louhvuori	SuoMaa	Pihtipudas	Keski-Suomi	UPM Kymmene
Vällyvuori-Huuvuori-Haukkavuori	Natura 2000	Toivakka	Keski-Suomi	useita
Hankasuo-Purstokangas	SuoMaa	Uurainen	Keski-Suomi	UPM Kymmene
Hakovuori	Natura 2000	Viitasaari	Keski-Suomi	yksityinen
Kitkasvuori-Pyykkivuori	uusi	Viitasaari	Keski-Suomi	Viitasaaren kaupunki
Lepuukalliot		Viitasaari	Keski-Suomi	Viitasaaren srk
Mäntänvuori	Natura 2000	Mänttä-Vilppula	Pirkanmaa	Finsilva
Helvetinjärvi NE (Valkeilammit NE)	FSC-ryhmäsertifikaatti	Ruovesi	Pirkanmaa	FGF Ylöjärvi Forest Holding Oy
Alainenjärvi	uusi	Ylöjärvi	Pirkanmaa	Valtio
Haukijärvi SW	SuoMaa, KOT	Ylöjärvi	Pirkanmaa	Valtio
Lapioneva - Mustajärvi	SuoMaa, KOT	Ylöjärvi	Pirkanmaa	Finsilva
Majasuo	SuoMaa	Lieksa	Pohjois-Karjala	Valtio
Pieni Ruosmanjärvi	SuoMaa	Lieksa	Pohjois-Karjala	Tornator
Telkkä	SuoMaa	Lieksa	Pohjois-Karjala	Tornator
Palestiina	FSC-ryhmäsertifikaatti	Suonenjoki	Pohjois-Savo	
Soidinmäki	FSC-ryhmäsertifikaatti	Suonenjoki	Pohjois-Savo	

Liite 2. Suojeluesitys Viitasaaren kaupungille (Pyykkivuori-Soidinsuot)

Suomen Luonnonsuojeluliiton Keski-Suomen piiri ry esittää, että Viitasaaren kaupunki **rauhottaisi luonnonsuojelualueeksi omistamansa monipuolisen vanhan metsän alueen Kymönkosken Pyykkivuorella**. Vanhat metsät ovat arvokkaita luonnon turvapaikkoja. Aloitteen kohteella esiintyy esimerkiksi useita uhanalaisia lajeja. Metsät ovat myös merkittäviä virkistytymisen, matkailun ja maiseman kannalta. Näiden tekijöiden edistäminen on kaupungin vetovoimaisuudelle keskeistä.

Pyykkivuori-Soidinsuot on noin 50 hehtaarin laajuinen eri tyyppisistä vanhoista metsistä ja soista koostuva kokonaisuus pienten lampien muodostamien suojelualueiden välissä. Pystysuorat kalliot kohoavat jylhinä suoraan kosteista, paksusammalisista korpikuusikoista. Kallioiden laella ja kuivilla kankailla kasvaa noin 100-vuotiasta kelojen kirjomaa mäntymetsää, jota vartioivat yksittäiset satojen vuosien ikäiset kilpikaarnaiset männyt. Saari-lammesta laskeva puro kiemurtelee luonnonuomassaan kuusten juurakoissa ja puuttomien rakkakivikoiden lomassa. Alueen luonnonarvoista on kerrottu tarkemmin tämän esityksen liitteenä olevassa kohdekuvauksessa.

Kaupungin on myös mahdollista saada korvausta alueen suojelusta eteläisen Suomen metsien monimuotoisuus-ohjelma METSO:n kautta. **Mikäli kohde myydään valtiolle luonnonsuojelutarkoituksiin, on kaupunki oikeutettu täyteen, puuston ja maapohjan arvon mukaiseen korvaukseen**. Esitetty alue täyttää METSO-ohjelman valintakriteerit kokonaisuudessaan. Lukuisat kunnat, lähikunnista muun muassa Uurainen, Jyväskylä ja Jämsä, ovat tarttuneet tilaisuuteen. Lisää kuntien METSO-ohjelmasta voi lukea osoitteesta http://www.metson-polku.fi/fi-FI/Metsanomistajalle/Kuntien_ ja_seurakuntien_METSO.

Suomi 100- teemavuosi on lopuillaan, mutta tarjoaa yhä oivallisen tilaisuuden hankkia luonnollista näkyvyyttä kaupungille. Metsäasiat ja biotalous ovat nyt erityisen ajankohtaisia ja esillä olevia aiheita. Tätä osoittaa esimerkiksi meneillään oleva Luontolahjani satavuotiaalle- kampanja, josta voit lukea lisää osoitteista www.luontolahjani.fi ja <https://www.kuntaliitto.fi/ajankohtaista/2017/kunta-anna-luontolahja-100-vuotiaalle-suomelle>.

Pyykkivuoren ympäristön luonto- ja maisema-arvot ovat poikkeuksellisen suuret. Karut kalliomäet ja jyrkät rotkot ovat keskisuomalaista sielunmaisemaa parhaimmillaan. Suomen Luonnonsuojeluliiton Keski-Suomen piiri ry esittää, että Viitasaaren kaupunki pidättäytyy metsätaloustoimenpiteistä rajauksen alueella ja aloittaa neuvottelet Keski-Suomen Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen kanssa luonnonsuojelun perustamiseksi.

Jyväskylässä marraskuussa 2017

Matti Aalto, puheenjohtaja

Juhani Paavola, toiminnanjohtaja

Lisätietoja alueista: Ari Aalto, puh. 045-1320828, aallonarska@hotmail.com

Liite 3. Metsähallitukselle tehdyt suojeluesitykset.

Alainenjärvi, Kuru, Ylöjärvi

Sijainti

Kohde sijaitsee Ylöjärven kunnassa, Kurun taajamasta noin viisi kilometriä koilliseen Alainenjärven länsirannalla.

Pinta-ala

Karttarajauksen pinta-ala on noin 14 hehtaaria.

Yleiskuvaus

Alainenjärven rantametsä on vanhaa ja järeäpuustoista kuusikkoa, jossa on lahoppua laajalti useita kymmeniä kuutiometrejä hehtaarilla.

METSO-arvot ja muut erityiset luontoarvot

Valtaosa rajauksesta on vanhaa, arviolta yli 100-vuotiaista, runsaslahoppuustoista tuoreen tai lehtomaisen kankaan kuusikkoa. Vanhimmat metsässä kasvavat männyt ovat ehkä noin 150-vuotiaita.

Alueen eteläosassa on huomattavaa korpisuutta kartalla kankaaksi merkityllä alueella. Lisäksi rajaukseen kuuluu korpinoro, joka on joskus ojitettu. Nykyisin notkelma on runsas- ja lahoppuustoista turvekangasta, muuttumaa ja osin edelleen korpea. Notkelman eteläosassa kasvaa sekapuuna runsaasti keskijäreää haapaa. Alueen kangasmetsät täyttävät METSO-kriteerit laajasti luokassa I ja lopuilta osin luokassa II. Korvet kuuluvat METSO-luokkiin I-III.

Metsän etelä- ja keskiosissa lahoppua, pääosin järeää kuusta, on sekä pystyssä että maassa yhteensä arviolta 30–60 m³/ha. Lahoppu on myös laadullisesti erinomaista ja sitä on kattavasti eri lahoasteluokissa, painottuen kuitenkin melko koviin, kuorettomiin kuusimaapuihin. Rajauksen pohjoisosan luonnetta ei ehditty maastossa tarkasti inventoida, mutta sielläkin lahoppua vaikutti esiintyvän.

Lehtipuista alueella kasvaa sekapuuna koivua ja yksittäisiä haapoja, joista muutama on todellinen jättiläinen.

Lajisto

Kohteen lajistoa kartoitettiin pintapuolisesti lumikelillä 5.11.2017. Vanhojen kuusimetsien lajisto vaikuttaa olevan poikkeuksellisen runsas ja monipuolinen. Alueelta löytyivät mm. peikonnahka (NT, RT), rusokantokääpä (NT, RT), siperiankääpä (RT), pohjanryppykkä (NT), raidankeuhkojäkäle (NT), aarnikääpä (ind.), rusokääpä (ind.), ruostekääpä (ind.), riukukääpä (ind.), ruskokääpä (ind., ent. ruskohaprakääpä), männynkääpä (ind.) ja pohjantikka.

Yhteenveto suojeluarvoista

Harvinaisen luonnontilainen ja erittäin runsaslahoppuustoinen kuusimetsä Alainenjärven rannalla. Alueella esiintyy lukuisia harvinaisia ja uhanalaisia vanhojen kuusimetsien lajeja.

Muuta

Kohde on ilmeisesti tutkimus- tai opetuskäytössä.

Tietolähteet

-Suomen Luonnonsuojeluliiton ja Luonto-Liiton maastokäynti 5.11.2017.

Viinakankaan ympäristön arvometsät, Kivijärvi

Sijainti

Kohteet sijaitsevat Kivijärvellä lähellä Kyyjärven rajaa, Viinakankaan Kansallisomaisuus turvaan- suojeluesityskohteen (ID 029) välittömässä läheisyydessä

Pinta-ala

Karttarajausten yhteispinta-ala on noin 30 hehtaaria.

Yleiskuvaus

Lajistoltaan poikkeuksellisen arvokkaita vanhoja ja varttuneita mäntymetsiä, jotka ovat pääosin karuja ja kivikkoisia. Kohteet täydentävät Viinakankaan suojeluesityskohdetta, joka kesän 2017 lajistokartoituksissa paljastui ainutlaatuisen arvokkaaksi mäntylajiston suhteen.

METSO-arvot ja muut erityiset luontoarvot

Louhuinkankaalla on laajasti METSO-I-kelpoinen kivikkoinen ja osin soistunut erirakenteinen mäntymetsä, jossa vanhimmat elävät puut ovat yli 200-vuotiaita. Koillisrinteellä kasvaa sekapuuna kuusta ja koivua, joita on myös paljon lahoppuuna. Merkittävin osa maapuusta on kuitenkin eri lahoasteiden aihkilahoppuuta, jota on kohteella runsaasti. Valtavia kokonaisia ja katkenneita keloja on metsässä kauttaaltaan, samoin palokantoja.

Toukkavuorella kasvaa vanhaa ja varttunutta männikköä, jossa merkittävä määrä järeitä keloja ja laadukasta mäntymaapuuta. Metsä täyttää METSO-kriteerit pääosin luokassa II.

Mörkölänkangas on soiden rajaama, vanhaa ja varttunutta männikköä kasvava ja paikoin kivikkoinen kangas, jossa on merkittävästi aitoa mäntylahoppuuta. Metsä täyttää METSO-kriteerit pääosin luokassa II.

Luotojärvi-Hoikkalammella esiintyy vanhaa männikköä, jossa on yksittäisiä eläviä ja kuolleita aihkeja. Alueella on näyttäviä kallioisia ja kivisiä rantametsiä, joissa on paikoin runsaasti tuoreempaakin lahoppuuta. Metsät täyttävät METSO-kriteerit pääosin luokassa II, osin myös luokassa I.

Lajisto

Metsien lajistoa inventoitiin vaihtelevalla tarkkuudella yhden päivän ajan 27.9.2017. Kohteilta löytyi runsaasti uhanalaista ja harvalukuista lajistoa.

Louhuinkangas: vain pikainen lajistoinventointi. Useita riekonkääpiä (NT, RT), hongantorvijäkälää (VU), mäntyraspikoita (NT), aarnikääpä (ind.), harsukääpä (ind.), kultarypykkä (ind.).

Toukkavuori: hieman tarkempi inventointi. Kaksi erakkokääpä (VU), lukuisia sirppikääpiä (NT) ja mäntyraspikoita (NT), hongantorvijäkälä (VU), ryväsjäkälä (NT, RT), harsukääpä, kuuorvakka (ind.), riukukääpä (ind.)

Mörkölänkangas: hieman tarkempi inventointi. Erakkokääpä (VU), useita riekonkääpiä (NT, RT) ja sirppikääpiä (NT), useita hongantorvi- (VU) ja ryväsjäkälää (NT, RT) sekä kastanjansuomujäkälää (NT) ja harsukääpiä (ind.).

Yhteenveto suojeluarvoista

Lajistollisesti poikkeuksellisia mäntymetsiä laajan, hyvin arvokkaan kohteen läheisyydessä.

Tietolähteet

-Suomen Luonnonsuojeluliiton maastokäynti 27.9.2017.

Louhuinkangas

Toukkavuori

Luotojärvi-Hoikkalampi

Haapapaununkangas, Kinnula

Sijainti

Kohde sijaitsee Kinnulan etelärajalalla, noin neljä kilometriä Salamajärven kansallispuistosta itään.

Pinta-ala

Karttarajausten pinta-ala on noin 22 hehtaaria.

Yleiskuvaus

Neliosainen, erityyppisiä vanhoja metsiä sisältävä kohde alue-ekologisen verkoston luontokohteiden ja ekologisten yhteyksien lomassa.

METSO-arvot ja muut erityiset luontoarvot

Oravakankaalla alueen pohjoisosissa on vanhaa ja varttunutta, hyvin kivikkoista ja karua männikköä. Kivikkoisimmat ja vajaatuottoisimmat osat on merkitty ae-suunnitelman luontokohteiksi, mutta niiden välissä kiemurtelevat kapeat kangasmaajuotit ovat talousmetsänä. Karuissa männiköissä on siellä täällä ikivanhaa, järeää lahopuuta. Nämä osat täydentävät oleellisesti niiden eteläpuolelle rajattua isompaa luontokohdetta.

Haapapaununkankaan länsipuolella olevan puron varrella kasvaa kuusivaltaista, noin 70-100-vuotiasta sekapuustoista ja rakenteeltaan luonnontilaista metsää. Siellä täällä näkyy ikivanhoja pystykeloja ja maapuita sekä tuoreempaa lahopuuta. Tien ja puron välisessä rinteessä oleva mäntyvaltainen, vanhojen kelojen kirjoma metsä täydentää oleellisesti purolle merkityn ekologisen yhteyden toimivuutta. Metsissä on merkittävä lehtipuusekoitus (mm. haapaa).

Rajauksen metsät täyttävät METSO-kriteerit pääosin luokassa II.

Lajisto

Alueen lajistoa ei ole tarkemmin inventoitu, mutta lahopuun laadusta päätellen alueella on merkittävää lajistopotentiaali. Haapapaununlammen rantakuvion järeältä mäntymaapuulta löytyi riekonkääpä (NT, RT). Lammen kaakkoispuolen luontokohde on pintapuolisen inventoinnin perusteella poikkeuksellisen arvokas lajistoydin mäntyaarnioiden lajiston osalta.

Yhteenveto suojeluarvoista

Nykyisellään sirpaleista alue-ekologista verkostoa merkittävästi täydentäviä vanhoja, kivikkoisia ja rakenteeltaan luonnontilaisia tai kehittyviä metsiä.

Tietolähteet

-Suomen Luonnonsuojeluliiton Keski-Suomen piirin maastokäynnit 6/2017 ja 11/2017.

Mustalammi, Kuhmoinen

Sijainti

Kohde sijaitsee Kuhmoisten Poikuskulmalla, noin viisi kilometriä Isojärven kansallispuistosta etelään.

Pinta-ala

Karttarajauksen pinta-ala on noin 8 hehtaaria.

Yleiskuvaus

Kohde sisältää Mustalammin ympäristön erityyppisiä vanhapuustoisia korpia.

METSO-arvot ja muut erityiset luontoarvot

Rajaus on käytännössä kauttaaltaan kosteapohjaista ja korpista vanhaa kuusikkoa Mustalammin ympärillä. Mustalammi on erämainen pikkulampi, jonka maisemakuvassa nämä rantametsät ovat erittäin merkittäviä. Lammen kaakkoispuolen korvessa on äskettäin tehty avohakkuu.

Lahopuuta on paikoin runsaasti ja paikoin kohtalaisesti/niukasti. Valtaosa korvista on ojitettuja, mutta ojitus on toteutettu varsin kevyesti ja alueet ovat helposti ennallistettavissa. Alkuperäistä korpilajistoa on säilynyt ojituksista huolimatta. Kohde täyttää METSO-kriteerit luokissa I-III.

Lajisto

Alueen lajistoa ei ole tarkemmin inventoitu. Alueelta on havaittu kuusenpiilojäkälää (VU) ja kuusenhärmäjäkälää (RT).

Yhteenveto suojeluarvoista

Ympäristöstään selvästi erottuva, useita eri korpiluontotyyppisiä sisältävä kohde, jolla on nopean maastotarkastelun perusteella myös merkittäviä lajistoarvoja.

Muuta

Rajauksen eteläosan pieni puuton suo on alue-ekologisen verkoston luontokohde.

Tietolähteet

-SLL Keski-Suomen maastokäynti 8.8.2017.

Ilmoniemi, Keuruu.

Sijainti

Kohde sijaitsee Keuruun Pihlajavedellä, Pihlaiselän itärannalla.

Pinta-ala

Karttarajauksen pinta-ala on noin 2 hehtaaria.

Yleiskuvaus

Vanhapuustoista, kivikkoista ja kallioista männikköä Natura 2000-alueella. Metsäkuvio täyttää boreaalisen luonnonmetsän kriteerit.

METSO-arvot ja muut erityiset luontoarvot

Pienialainen, alue-ekologisen suunnitelman luontokohdetta täydentävä kuvio, jolla kasvaa kilpikaarnaista männikköä. Metsä on kivikkoinen, karu sekä rakenteeltaan hyvin luonnontilainen ja erirakenteinen. Vanhimmat männyt ovat yli 150-vuotiaita. Lahopuuta on keloina siellä täällä.

Lajisto

Alueen lajistoa ei ole inventoitu.

Yhteenveto suojeluarvoista

Boreaalista luonnonmetsää Natura 2000-alueella, maisemallisesti tärkeällä paikalla ja suoraan Metsähallituksen alue-ekologisen verkoston luontokohteeseen rajautuen.

Muuta

Luontokohteen metsä on ainakin pohjoisosastaan hyvin samankaltaista.

Tietolähteet

-SLL Keski-Suomen maastokäynti 4.7.2017.

Liite 4. UPM:lle tehdyt uudet suojeluesitykset.

Torniolampi, Kinnula

Sijainti

Torniolampi sijaitsee Kinnulan lounaisosassa, viitisen kilometriä Salamajärven kansallispuistosta itäkoilliseen.

Pinta-ala

Karttarajauksen pinta-ala on noin 36 hehtaaria (sisältää Torniolammen).

Yleiskuvaus

Luonnontilaisia soita, suosaarekkeitä, puronvarsia ja Torniolammen runsaslahopuustoista rantametsää.

METSO-arvot ja muut erityiset luontoarvot

Torniolammen luoteispuolella on METSO-I-luokkaista, hyvin runsaslahopuustoista kuusimetsää. Lammen pohjoispäästä lähtevä puro on luonnontilainen ja leveän korpivyön reunustama. Puron pohjoispuolen kan-kaalla on rakenteeltaan luontaista vanhaa männikköä, joka rajautuu luontaisen vaihtumisvyöhykkeen kautta ympäröiviin luonnontilaisiin soihin. Kohde täyttää METSO-kriteerit laajasti luokissa I ja II.

Lajisto

Pikaisella inventoinnilla korpiluppo (NT), pikireunakääpä (ind), kantoraippasammal (NT), harmaanokijäkälä (NT), hongantorvijäkälä (VU), kastanjansuomujäkälä (NT), ryväsjäkälä (NT, RT) ja palosuomujäkälä (NT). Kanahaukan pesä.

Yhteenveto suojeluarvoista

Runsaslahopuustoista rantakuusikkoa, luonnontilainen puro korpireunuksineen sekä luonnontilaisia soita ja vaihtumisvyöhykkeitä.

Muuta

Kaikkia FSC:n säästökriteerit täyttäviä kohteita ei ole huomioitu säästökohteina (tilanne 25.11.2017 kar-talla).

Tietolähteet

Suomen Luonnonsuojeluliiton maastokäynti 6/2017

Vieruvuori, Orivesi

Sijainti

Vieruvuori sijaitsee Oriveden kunnan koillisosassa, noin 20 km Isojärven kansallispuistosta luoteeseen.

Pinta-ala

Karttarajauksen pinta-ala on noin 80 hehtaaria.

Yleiskuvaus

Vieruvuoren rajausta sisältää monipuolisesti useaa erilaista metsätyyppiä vaihdellen vuoren päällisestä kalliosta ja karusta mäntykankaasta notkelmien kuusivaltaisiin ja kosteisiin korpipainanteisiin. Metsät ovat vanhahkoja ja luonnontilaisen kaltaisia. Rajaukseen kuuluvat myös Haukijärvi, Kaakkojärvi ja niiden rantametsät.

METSO-arvot ja muut erityiset luonnonarvot

Vieruvuoren läpi kulkee koillis-lounassuunnassa kuivan ja kuivahkon kankaan mäntyvaltainen alue, jonka puusto on noin 80-vuotiaista, ja joukossa on vanhoja kilpikaarnamäntyjä. Tällä alueella on tasaisena, mutta jokseenkin niukkana, mäntyjen muodostama pysty- ja maalahopuujatkumo. Lahopuuta on keskimäärin 5 m³/ha.

Mäntykankaan pohjoispuolella on eri-ikäisrakenteista sekametsää, jossa on noin 1/3 lehtipuuta: koivua, haapaa ja harmaaleppää. Lahopuuta on niukasti. Vieruvuoren etelärinne ja notkelmat ovat luonnontilaisen kaltaista, jopa 120-vuotiaista kuusivaltaista tuoreen kankaan metsää, jossa esiintyy tasaisesti isohkoja haapoja ja paikallisesti metsälehmäksiä. Pysty- ja maalahopuuna on pääasiassa järeää kuusta, mutta satunnaisesti myös suuria koivuja ja haapoja. Lahopuuta on paikoitellen jopa 30 m³/ha, mutta keskimäärin noin 15 m³/ha. Kohteen eteläosan notkelman korpipainanteet ovat vesitaloudeltaan luonnontilaisen kaltaisia.

Kuivan ja kuivahkon kankaan mäntymetsät kuuluvat METSO-arvoiltaan luokkaan II ja vanhat tuoreet kuusimetsät luokkaan I-II. Kohteen pohjoisosan sekametsä kuuluu luokkaan III, ja sitä on n. 1/5 alueen pinta-alasta.

Lajisto

Lumokääpä (NT, RT), ruostekääpä (VM-ind), rusokääpä (VM-ind), riukukääpä (VM-ind), korpiludekääpä (NT, RT), ruskohaprakääpä (VM-ind), ketunkääpä (luontoarvolaji), kultarypykkä (VM-ind), ryväsjäkälä (NT, RT), punatulkku (VU), töyhtötiainen (VU) ja peukaloinen.

Yhteenveto suojeluarvoista

Vieruvuoren kohde on suojeluarvoista vanhaa metsää, jossa erilaisten luontotyyppien vaihtelevuus ja paikoitellen hyvin runsas lahopuun määrä muodostavat arvokkaan kokonaisuuden.

Muuta

Pääosalla karttarajauksesta on UPM:n aina säästettävää kohdetta.

Tietolähteet

Suomen Luonnonsuojeluliiton Keski-Suomen piirin maastokäynti 7/2016

Kurenniemi, Mänttä-Vilppula

Sijainti

Kohde sijaitsee Mänttä-Vilppulan Kolhossa Kaijanselän rannalla.

Pinta-ala

Karttarajauksen pinta-ala on noin 10 hehtaaria.

Yleiskuvaus

Kaijanselkään työntyvällä Kurenniemen maisemallisesti kauniilla harjulla kasvaa pääosin valoisaa mäntymetsää. Itälaidalla on myös kappale vanhaa kuusikkoa, joka kätkee syliinsä pienen hiekkarannan.

METSO-arvot ja muut erityiset luontoarvot

Kurenniemen metsät ovat pääosin varttuneita harjumänniköitä. Niemen ehyt metsänäkymä onkin arvokas osa Kaijanselän maisemaa. Rantavyöhykkeellä kasvaa paikoin lehtipuustoisempaa rantametsää. Erityisen arvokas on niemen itälaidan kuusivaltainen vanhapuustoinen rantametsä.

Kaijanselkä on määritelty maakunnallisesti arvokkaaksi lintualueeksi (MAALI) sen rakentamattomilla rannoilla ja saarissa pesivän selkävesilinnuston (mm. kuikka ja selkälokki) vuoksi.

Lajisto

Kurenniemessä pesii nuolihaukka. Alueen lajistoa ei muilta osin ole tutkittu.

Yhteenveto suojeluarvoista

Kaunista harjumetsää ja hiekkarantoja maakunnallisesti arvokkaalla lintualueella.

Muuta

Alue on merkittävä virkistyskohde, jolla sijaitsee mm. luonnonhiekkaranta.

Tietolähteet

- Suomen Luonnonsuojeluliiton maastokäynti 31.5.2016 (vesialue ja itälaita)
- kartat ja ilmakuvat

Valkeinen, Keuruu

Sijainti

Kohde sijaitsee Keuruulla, reilut viisi kilometriä Haapamäen taajamasta Pihlajavedelle päin.

Pinta-ala

Karttarajauksen pinta-ala on noin 11 hehtaaria.

Yleiskuvaus

Aktiivisessa virkistyskäytössä olevia, maisemallisesti arvokkaita lähdepohjaisen Valkeinen-järven vanhapuustoisia rantametsiä sekä luonnontilaisia ja sen kaltaisia soita.

METSO-arvot ja muut erityiset luontoarvot

UPM:n omistama rantametsä muodostaa yhdessä Finsilvan omistaman osan kanssa maisemallisesti ja virkistyskäytön kannalta merkittävän kokonaisuuden Valkeinen-järven länsirannalla. Metsä on valoisa ja vanhapuustoista hiekkakankaan männikköä, joka on osin soistunutta.

Läntisempi osa-alue muodostuu luonnontilaisista ja sen kaltaisista korvista ja rämeistä sekä niitä kapealti reunustavista vanhoista kangasmetsistä.

Lajisto

Alueen lajistoa ei ole tutkittu.

Yhteenveto suojeluarvoista

Aktiivisessa virkistyskäytössä olevia Valkeisen rantametsiä ja luonnontilaisia ja sen kaltaisia soita.

Muuta

Alue on merkittävä virkistyskohde. Soita ei ole huomioitu FSC-sertifikaatin mukaisina säästökohteina (tilanne 25.11.2017 kartalla).

Tietolähteet

-Suomen Luonnonsuojeluliiton useat maastokäynnit 2016-2017.